

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvernnavdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Vår dato 16.06.2014
Vår referanse 2014/3479
Arkiv nr. 461.2
Deres referanse

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Inspeksjonsrapport

2014.010.I.FMHE

Tolga kommune,
2540 Tolga

Inspeksjon ved Tolga avløpsanlegg

Dato for inspeksjonen: 12.06.2014
Rapportnummer: 2014.010.I.FMHE
Saksnr.: 2014/3479

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Hallvard Urset
Steinar Hagen

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie, senioringeniør

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Tolga avløpsanlegg 12.06.2014:

Fylkesmannen avdekket 4 avvik og 3 anmerkninger:

- Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke oppdatert
- Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved avløpsanlegget
- Miljøriskovurdering for avløpsanlegget er ikke gjennomført
- Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfullt
- Anleggseier har ikke ferdigstilt forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer (*anmerkning*)
- Drift og vedlikehold av avløpsnett kan forbedres (*anmerkning*)
- Driften av renseanlegget blir ikke tilstrekkelig dokumentert (*anmerkning*)

Kommunen må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.10.2014** på at avvikene er rettet. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr : 940 192 404	Eies av: -
Besøksadresse: 2540 Tolga	Telefon: 62 49 65 00
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110	E-post: postmottak@tolga.kommune.no

Kontrollert anlegg

Navn: Tolga avløpsanlegg	Anleggsnr: 0436.0013.01
Kommune: 0436 Tolga	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 3
Tillatelse gitt: 14.12.2006	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Inspeksjonen er en del av landsdekkende kontrollaksjon avløp 2014, men inngår også i Fylkesmannens ordinære tilsynsplan med løpende tilsyn med avløpsanleggene. Bakgrunnen for kontrollaksjonen er bl.a. at Miljødirektoratet ønsker å skaffe oversikt over etterlevelse av renskrav og øvrig oppfølging og status for sentrale temaer og krav i bransjen, samt se utviklingen fra tilsvarende kontrollaksjoner i 2008 og 2010.

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om virksomheten etterlever regelverk som omfatter virksomhetens risiko for å forurense det ytre miljø, samt rutiner for håndtering av avfall og kjemikalier. Videre er det undersøkt om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt:

- Hovedplaner/saneringsplaner
- Strategiske mål og funksjonsmål for avløpssystemene (ambisjonsnivå)
- Klimatilpasning
- Overløp
- Ledningsnett
- Framdrift/status for akkreditert prøvetaking
- Etterlevelse av utslipps- og renskrav for 2013
- Driftsstabilitet i avløpsanlegget i 2013
- Miljørisikovurdering av avløpsanlegget
- Avviksbehandling

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Kommunen plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2014**.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for inspeksjonen

Virksomheten er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 16.05.2014. Dette betyr at dere skal betale *kr. 12 000* i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Gebyrsats følger av virksomhetens plassering i risikoklasse, jf. forurensningsforskriften § 39-6. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1   Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke oppdatert

**Avvik fra   Forskrift om internkontroll § 5 punkt 6 (risiko, planer og tiltak)
Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)**

Kommentar

Hovedplan/saneringsplan for avløpsanleggene er fra 1992, og har begrenset relevans i dag. Kommunen har ikke startet arbeid med revidering av planene. Ny utslippstillatelse vil i stor grad legge vekt på kommunens egne tiltaksplaner og mål for å sikre tilstrekkelig god tilstand og funksjon ved avløpsanleggene. Tiltaksplaner og funksjonsmål vil derfor være en viktig basis i en slik form for utslippstillatelse.

Kommunen forhandler om en mulig overtakelse av Tolga Vannforsyning. En slik overtakelse vil utløse behov for ny hovedplan VA.

Det foreligger ikke overordnede/strategiske mål eller funksjonsmål for avløpsanleggene i dag. Dette vil være naturlig å fastsette i forbindelse med utarbeidelse av hovedplan/saneringsplan.

Kommunen har ved tiltak på avløpsnettet arbeidet bevisst for å redusere innlekkingen av fremmedvann.

Avvik 2   Akkreditert prøvetaking er ikke innført ved avløpsanlegget

Avvik fra   Forurensingsforskriften § 14-11 Prøvetaking

Kommentar

Tolga renseanlegg er foreløpig ikke akkreditert for prøvetaking til utslippskontrollen. Kommunen skal inngå i Driftsassistansen akkrediteringsordning, der kommunens personell som foretar prøvetakingen er kontrahert. Ekstraordinær 6 måneders prøvetakingsperiode starter til høsten, med sikte på godkjenning våren 2015.

Foreløpig søkes godkjenning kun for 1 driftsoperatør. Bemanningen på driftssida er følgelig svært sårbar. Det vil være aktuelt å ansette en driftsoperatør til ved eventuell overtakelse av Tolga Vannforsyning.

Avvik 3   Miljørisikovurdering for avløpsanlegget er ikke gjennomført

Avvik fra   Internkontrollforskriften § 5 punkt 6 (vurdere risiko)

Kommentar

Helhetlig risikovurdering for avløpsanleggene er ikke gjennomført. Kommunen har fått utarbeidet et forslag til ROS-analyse for avløpsanleggene med bakgrunn i konsekvensene som forventet klimautvikling kan ha for avløpsnett, renseanlegg og resipientene. Forslaget skal ferdigstilles og behandles politisk før det gjøres gjeldende.

Analysen omfatter ikke hendelser som brann, strømbortfall, maskinell/mekanisk sårbarhet og annen komponent- eller funksjonssvikt.

Analysens omfang og metodikk synes tilfredsstillende innenfor områdene den omfatter.

Avvik 4   Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfullt

Avvik fra   Internkontrollforskriften § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)

Kommentar

Kommunen har innført Kvalitetslosen som kvalitetssystem. Avløpssektoren har utviklet et analogt skjema for registrering av uønskede hendelser. Det er likevel få hendelser som registreres og behandles som avvik, i praksis kun større, alvorlige hendelser som medfører oversløpsutslipp. Andre uønskede hendelser registreres som driftshendelser uten avviksbehandling, eksempelvis pumpestans som følge av tilførsel av fremmedlegemer, overskridelse av renskrav, svikt i kjemikaledosering. Registrerte driftshendelser lagres på den aktuelle anleggskomponent, der informasjonen er tilgjengelig på en oversiktlig måte.

Rutiner for avviksregistrering ses i sammenheng med organisasjonens størrelse, med 1 driftsoperatør og 1 overordnet leder innenfor drifta på avløpssektoren. Kommunen må likevel avklare hvilke type hendelser som skal avviksbehandles. Hendelser som kan påvirke utslippet direkte, samt gjentatte hendelser, bør i utgangspunktet avviksbehandles. Dette gjelder også forhold som omfatter styring/driftskontroll og dokumentasjon av utslippet (utslippskontroll og overholdelse av renskrav). Uteseksjonens størrelse medfører for øvrig at anleggsdrifta er et særlig sårbart driftsområde. Dette bør vurderes i ROS-analysen.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1   Anleggseier har ikke ferdigstilt forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer

Kommentar

Kommunen deltar i Driftassistansens/COWIs prosjekt for utarbeidelse av mal risikovurdering av framtidige konsekvenser som følge av forventet økt nedbørsintensitet. Kartlegging er foretatt og forslag til ROS-analyse er utarbeidet. Arbeidet er imidlertid ikke ferdigstilt.

Anmerkning 2   Drift og vedlikehold av avløpsnett kan forbedres

Kommentar

Kommunens oversikt og rutiner for drift og vedlikehold av avløpsnettet har noen forbedringsmuligheter. Vurdert i lys av at nettet har relativt liten tilknytning og lite driftsproblemer, anses det likevel at kommunen har tilfredsstillende kontroll over nettets funksjon.

Det meste av avløpsnettet er registrert i ledningskartverket. Gamle ledninger er registrert, med ledningstype og dimensjonering. Noen nye boligområder er ikke målt inn. Disse blir tatt i 2015, sammen med at vannforsyningsnettet måles inn. Stikkledninger er ikke registrert.

Kommunen har arbeidet bevisst for å redusere innlekkingen av fremmedvann. Tiltakene oppleves å ha merkbar effekt. Nå øker vannføringen ikke mer enn ca. 30 % ved kraftig nedbør og snøsmelting. Gjennomsnittlig årlig fremmedvannsmengde er ca. 10 %.

Nettet har kun separatledninger, men det er indikasjoner på at det kan forekomme enkelte feilkoblinger. Enkelte taknedløp er koblet til spillvannsledninger. Det er gitt pålegg om utbedring av dette. Det gjenstår ett problemstrekk hvor det fortsatt må foretas spyling (Tolgenslia). Strekningen er planlagt utbedret i 2015.

Kommunen hadde en del problemer vinteren 2012/-13 grunnet frost og dyp tele med skader på stigerør i kummer. 10 kummer ble utbedret i etterkant. Det er videre avdekket 2 ledningsbrudd denne våren (foran elvekrysning og 300 m oppstrøms RA). Dette er trolig gamle brudd der årsaken kan være slurv ved utførelsen av anleggsarbeidet da ledningene ble lagt. For noen år tilbake ble det avdekket forekomst av store steiner på et ledningsstrekk. Disse kunne forårsake tilbakeslag til kjellere, før de ble presset ut og fjernet. Ellers forekommer motfall hos noen abonnenter i enden av ledningen i Sjukehusvegen.

Tolga avløpsnett har kun 4 pumpestasjoner, foruten 3 private stasjoner som pumper fra husstander. Samtlige kommunale stasjoner er tilknyttet driftskontrollanlegget. Ved beregning av overløpsutslipp legges til grunn at hele tilførselen går i overløp i den perioden overløpet varer. Det kan synes akseptabelt, ettersom overløp sjelden er i drift som følge av avlastning.

Alle pumpestasjonene ringes opp av driftskontrollanlegget om natta. Dersom noen stasjoner trenger tilsyn genereres oppdrag om det. For øvrig gjennomføres kun ett årlig, ordinært tilsyn med vedlikehold og bl.a. rengjøring av nivåvipper. Dette synes i utgangspunktet å være lite. Det utføres i tillegg enkelte kontroller vinterstid for å sjekke at temperaturen i stasjonene er tilfredsstillende.

Kommunen har én elvekrysning for overføring av avløp fra vestsida. Det er ikke spesiell alarm knyttet til brudd eller lekkasjer ved denne. Kommunen mener imidlertid de vil avdekke raskt dersom store mengder forsvinner fra tilførselen til renseanlegget. Ledningen er godt fundamentert og sikret.

Kommunen har kontinuerlig vaktordning utenfor ordinær arbeidstid med kommunalt vaktlag.

Anmerkning 3   Driften av renseanlegget blir ikke tilstrekkelig dokumentert

Kommentar

Renseanlegget overholdt rensekravene for 2013. For 2012 ble rensekravet for KOF marginalt overskredet. Årsaken til dette ble ikke funnet. Anlegget oppleves å ha god og stabil drift nå, både når det gjelder tilførsler og øvrige driftsbetingelser. Hydraulisk kapasitet som følge av fremmedvann er ikke noe problem, heller ikke påslipp av prosessavløp eller fett (med unntak av én pumpestasjon i Vingelen).

Kommunen har beskrevet målverdier for driftsparametere i driftsinstruksen for orto-P, pH og siktedyp. Disse målverdiene for god/akseptabel drift brukes i første rekke av vikarer. Orto-P analyseres kun ved driftsproblemer, og har ikke vært målt i det senere. Utførte målinger blir ikke dokumentert i driftsjournal e.l. Kommunen mangler dermed viktig driftsdokumentasjon hvis det senere blir nødvendig å vurdere driftsforhold ved eventuelle overskridelser av rensekrav til utslippskontrollen.